



Regula honestatis moralis seu tractatus theologicus tripartitus de regula moraliter agendi

In Duos Item Libros Dividitur: In priori potissima fundamenta, & principia moderni Probabilismi intrinseca exactè, & accuratè examinata multipliciter evertuntur, & non esse verè principia, ... In posteriori verò eundem cum modernis Decretis Pontificiis multiplici argumento ... ubi multa de ultimi ...

Camargo, Ignacio de

[S.l.], 1702

Articulus IX. Aliis etiam rationibus suadetur adhuc nostra sententia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94767](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94767)

nari, dum ex sententia sua, & Recentiorum, utranque infert contradictionis partem; malè verò, dum Antecedens, ex quo falsum legitime concluditur, defendere persistit, ut verum.

ARTICULUS IX.

*Aliis etiam rationibus suadetur
adhuc nostra sententia.*

87. **A**rgumentum, quod hactenus expensum est, & ab impugnationibus, aut solutionibus Terilli, & Recentiorum facile vindicatum, si satis penetratur, planè, ac plenè, sententiæ nostræ veritatem demonstrat. Cæterum, quia non omnes uno modo concipiunt, & ut ingenia hominum varia sunt, argumentum, quod uni demonstrativum est, alteri vix apparet probabile, placet ulterius sententiam nostram aliis rationibus communire, quæ ex prædictis principiis facile conficiantur.

§. I.

*Prima ratio ex principio ab
omnibus recepto.*

88. **S**ic igitur argumentor primò. Intellectus secundum omnes (uno tantum excepto Cajetano) nequit ex libero voluntatis imperio judicare determinatè, stellas verbi gratia esse pares, aut impares. At non ob aliam causam, nisi quia nihil invenit pro priori ad assensum, vel dissensum, potius pro paritate, quàm pro imparitate stellarum. Igitur nunquam opinari potest, nisi partem contradictionis, pro qua aliquod majus fundamentum appareat.

Sed negant Recentiores Minorem: non enim, inquiunt, ideò non potest, quia nihil potius invenit pro paritate, quàm pro imparitate; sed quia nihil omninò, & absolutè invenit pro alterutra parte.

89. At contra est primò ad homines: si intellectus actu assentiatur paritati stellarum verbi gratia, jam per ipsum assensum, sive consequenter ad ipsum, pars illa, cui assentitur, juxta vestram doctrinam, & distinctionem datam de duplici objecti apparentia antecedenti, vel subsequenti, absolutè vincet oppositam, & apparebit ipsi absolutè vera præ altera.

Si Recentiores dixerint, apparentiam sequentem, aut comitantem, esse omninò importunam, ut intellectus actu assentiatur, si nulla pro priori ad assensum reluceat veritatis apparentia: verum profectò dicent absolutè; sed planè inconsequenter se gerent. Equidem, si apparentia absoluta comitans, aut sequens assensum, sera est, & prorsus inutilis, ut intellectus actu assentiatur, cur non erit inutilis major illa apparentia, quæ consequeretur assensum partis æquæ, aut minus probabilis?

90. Contrà secundò: finge tibi insignem Astronomum, qui ex principiis scientiæ suæ, & observatione diuturna, seriò affirmer, se comperisse, stellas esse de facto pares. Adsit iridem alius in oppositum auctoritatis prorsus æqualis, qui stellas esse re ipsa impares, non minùs constanter affirmer. Quis dicat, intellectum in hac hypothese posse, opinari ex libero voluntatis imperio imparitatem, vel paritatem? Dicer quidem Terillus, & Recentiores, si nolint consequentiam deferere. Sed enim verò consequentia hæc nimis apertè prodit Antecedentis falsitatem; nam profectò de asserto Consequentis totum mundum habebunt sibi contrarium; est enim contra innatam hominum apprehensionem, & contra compertissimam experientiam. Porro unusquisque facile in se experietur non minùs impossibilem assensum, vel dissensum determinatum, post duplex memoratum testimonium Astrologorum, quàm ante

te

te ipsum experiebatur.

91. Præterea falsitas Consequentis de facili convinci potest. Ideo intellectus, secundum omnes adversus Cajetanum, non potest, adhuc ex libero voluntatis imperio, judicare determinatè, stellas esse pares exempli gratia, quia videt, illas naturâ suâ esse prorsus indifferentes, æquèque conjungibiles ex se cum paritate, vel imparitate. Atqui post duplex præfatum testimonium, æquè apparent indifferentes, æquèque conjungibiles cum utralibet, nam quantum ex vi unius testimonii ad paritatem determinantur, tantumdem ex vi oppositi determinantur ad imparitatem, cum non magis unum, quam alterum contingere possit ut fallat. Ergo non minùs impotens permanet intellectus ad assentiendum paritati stellarum, post duplex testimonium prædictum, quam ante illud inveniebatur.

92. Quòd si quis fortè dixerit, neutrum testimonium Astronomi, adhuc seorsim, & secundum se, facere fidem aliquam, ut assensum mereri possit: nihil id nostra refert; nam ad vim argumenti nostri sufficeret hypothesis impossibilis. Præterquam quòd, quid prohibet, idem argumentum institui in eventu, quo duo testes paris prorsus auctoritatis, opposita de visu testentur, aut ex revelatione sibi facta, vel sub alia simili hypothesis haud difficili cogitatu?

§. I I.

Secunda ratio ab ipsa intellectu natura.

93. **A**rgumentor secundò: intellectus, utpote rationalis potentia, non potest aliquam sententiam ferre, neque habere judicium aliquod, de quo rogatus nequeat rationem reddere, alioqui planè ageret contra rationem, adeoque contra propriam naturam, quod est prorsus implicariorum. Atqui intel-

lectus judicans, partem æquè, vel minùs antecedenter sibi verisimilem, esse absolutè veram, nullam reddere posset de judicio suo rationem: ergo. Probo Minorem: intellectus in ea hypothesisi, si rogetur, cur judicet determinatè, partem affirmativam verbi gratia, esse veram præ negativam? respondere non potest, quia pars affirmativa præ negativa, pro priori ad judicium verosimilis mihi apparebat; hoc enim est contra hypothese ipsam. Aliunde verò respondere non potest; quia pars affirmativa pro priori mihi apparebat æquè tantum, aut minùs verosimilis; id nanque planè foret perinde, ac si quis diceret, censeo, hoc objectum esse revera album, potius quam nigrum, quia æquè simile mihi, aut similis apparet nigro, quam albo, quod esset stultissimum, & irrationale delirium. At non est cogitabilis alia ratio, quam reddat. Nullam ergo intellectus in hypothesisi facta reddere posset de judicio suo; quod est contra naturam potentie rationalis.

94. Diceret quis: poterit respondere, se ita judicasse, quia obedire debeat voluntati imperanti tale judicium. Sed in primis inquiri, cur non debeat, aut possit obedire similiter voluntati imperanti judicium determinatum de paritate fiderum, exempli gratia? Nescio, quid possit dici; nisi fortè admittatur cum Cajetano judicium istud contra omnes Philosophos, & contra compertissimam experientiam.

95. Deinde contrà est primò: quia imperium voluntatis non est ratio, quam de judicio suo intellectus reddere possit; nam ejusmodi imperium nec est objectum proprium, nec motivum talis judicii. At intellectus unicè pro ratione reddere potest objectum proprium, & motivum, cui innititur ad præbendum assensum determinatum.

96. Contrà secundò: quia, & si voluntas possit re ipsa facere intellectum delirum, ipsum scilicet excan-

cando, & faciendo, ut objectum appareat ipsi verum, cum re ipsa verum non sit; nullo tamen imperio potest ipsum adigere, ut scienter fallatur, vel, ut non invitatus deliret. Atqui, si opinaretur partem æquæ, vel minùs verosimilem, falleretur scienter, ultròque deliraret; quod nanque fingi potest magis spontaneum delirium, quàm iudicium huiusmodi, *etsi videam, objectum non esse potius verum, quàm falsum, seu esse magis simile falso, quàm vero, iudico tamen esse absolute verum.* Ergo voluntas nequit imperare intellectui assensum partis sibi æquæ, aut minùs probabilis. Frustrà, ergo recurritur ad liberum voluntatis imperium, ut de suo iudicio intellectus rationem reddat. Unde tandem concluditur, iudicium illud concipiendum ab intellectu absque ullo motivo, seu ratione; quod est prorsus implicatorium.

§. I I I.

Tertia ratio ab ipsa experientia.

97. **T** Andem, ut alia mittam, suadetur efficaciter à posteriori nostra sententia ex Cardinali Pallavicino loco superius allegato. *Art. 3. n. 37.* Nemo unquam in se expertus est huiusmodi actum, *hoc est verosimilius: credo tamen, oppositum esse verum.* Sanè, si quis in publica disputatione, post relatas duas sententias immediatè, ac extremè oppositas, & expensa earundem fundamenta, ita demùm concluderet, *ego quidem, inspectis omnibus, censeo, sententiam affirmativam gravioribus inniti, & verosimilioribus fundamentis, ratione quorum mihi verosimilius est ipsam præ negativam, veram esse.* Nihilominus tamen sententiam negativam existimo absolute veram: rem novam diceret, & mirabilem: immò verò planè ridiculam. Certè nullus huc usque ita locutus est, & si quis loqueretur, non solùm cum admiratione,

sed, & cum risu ab omnibus exciperetur, nec ita judicare intellectualliter, sed potiùs fingere crederetur. Ergo quia ex ipso naturæ lumine, cunctis mortalibus insita est repugnantia talis iudicii.

98. Respondent ex Terillo Recentiores, repugnare absolute talem affirmationem; nam qui sic loqueretur, assentiretur jam sententiæ negativæ: nemo verò affirmare potest, sententiam, cui jam præstitit assensum, esse minùs probabilem, quàm oppositam: quia, licèt apparentia veritatis minor fuerit pro ea parte, antecedenter ad assensum, consequenter tamen ad ipsum major est absolute juxta dicta Art. 7. Quare, si sermo sit de apparentia dumtaxat antecedenti, haud repugnare dicunt, ut quis ita loquatur; quia facilè contingere potest, & frequenter etiam, continget, ut assensum quis præbeat parti contradictionis, quæ pro priori ad ipsum assensum minùs probabilis apparebat.

99. Verumtamen apparentiam omnem, quæ non præcedit ipsum assensum, de materiali omnino se habere ad possibilitatem ipsius, satis constat ex dictis eo in loco; quia non aliter potest ullo modo conducere, ad præferendam unam partem alteri, nec movere intellectum ad assentiendum, ut patet in objecto voluntatis, & alterius cujlibet potentiæ.

100. Fateor, assensum ipsum semel præstitum, nec non affectum liberum voluntatis multùm sæpè conducere, ut motivum præcedens appareat postea majus, non quia affectus ipse, aut assensus, per se, & formaliter inferre possint majorem veritatis apparentiam; sed causaliter tantùm, & illativè; quia ex illa inclinatione, & approbatione, tam intellectus, quàm voluntatis, utraque rationalis potentia afficitur erga illud objectum, ex qua affectione fieri solet, ut intellectus attentionem avertat ab extremo, quod repudiavit, & ut multò studiosius applicet se

se ad considerandum attentius illud extremum, cui assensum præbuit, novum aliquid detegendo in ipso, vel id ipsum vividius cognoscendo: ex quo denique fiet, ut intellectus pro reliquis instantibus objecto illi multò firmitus adhæreat, multòque magis abhorreat ab opposito. Id quidem verum est, sed omninò importunum, & quod nihil prorsus conducatur in ordine ad præstandum primum assensum.

101. Quare, dum Recentiores nobis opponunt, seu dum reponunt ad nostrum argumentum, objectum, quod antecederet, & pro priori ad actualem assensum, apparebat minus probabile, per ipsum assensum actualem, sive consequenter ad ipsum, probabilius jam apparere, gratis omninò principium petunt, & terminos repugnantes connectunt. Hoc enim nos contendimus, & evincimus, repugnare videlicet assensum omnem tendentem circa objectum quodcumque, quod pro priori, & antecederet æquè, aut minus probabile apparebat.

102. Caterùm, prætermissa doctrina ista, adhibita Recentiorum solutio non satisfacit nostro argumento. Certè loquendo adhuc de apparentia ipsum assensum antecedenti, nemo unquam expertus est, nec publicè dicere audebit, se, omnibus inspectis, ac maturè consideratis, ut veram elegisse partem illam, pro qua minora reperit fundamenta, & quæ proinde minus verosimilis sibi apparet.

103. Supponamus alioqui, hominem illum publicè disputantem, celebrem aliquam controversiam (ut in Repetitionibus, aut Prælectionibus fieri solet) suspendere, uti potest, omnem intellectus assensum, donec utrinque expensis rationibus, sic tandem coram omnibus pronuntiat: usque modò intellectus meus nullā sententiam protulit de questione proposta: consideratis autē, ut vidistis, utriusque partis momentis, invenio, partem af-

firmativam gravioribus inniti, solidioribusque rationibus, vi quarum mihi apparet absolute verosimilior: in gratiam tamen Magistri mei partem oppositam veram censeo. Nemo unquam, ut reor, ita locutus est, neque citra pudorem talem sententiam proferre audebit. At unde precor pudor, si vera est Recentiorum sententia? Porro, si assensus ille foret possibilis, & prudens esse posset juxta ipsos, immò quandoque, omnibus consideratis, opposito quoque prudentior. Ideo ergo sic loqui nimis puderet hominem illum, quia videret à nemine fidem esse sibi adhibendam, sed mentiri potius, & fingere ab omnibus esse credendum. Est igitur omninò impossibilis præfatus intellectus assensus.

His rationibus puto, vera, & communis Philosophorum sententia satis ostensa, & stabilita, & (haud temere dixero) propriè, ac simpliciter demonstrata manet. Superest, ut solvamus argumenta, quæ Recentiores Probabilistæ contra illam subtiliter excogitarunt, & magno molimine urgent.

ARTICULUS X.

Solvitur primum argumentum contrarium ex multiplici testimonio Angelici Doctoris desumptum: ubi mens ejus accuratè expenditur, & pro nobis esse monstratur.

104. **O**pponunt nobis Recentiores primò in favorem suæ sententiæ multiplex D. Thomæ testimonium.

§. I.

Testimonia potissima ex D. Thomæ, quæ nobis adversari videantur.

IN primis S. Doctor agens de objectis opinabilibus, & de modo, quo se intellectus habet ad illa, sic loquitur: Sunt quedam apprehensa, quæ

S. Tho. 1. 2. q. 17. a. 6. corp.